

ՔՈՒՉԱԿԵԱՆ ԱՆՏԻՊ ՏԱՂԵՐ

(Շար.)

Դարձաւ ու ճուղապ երեւ, թէ՛ Հերիք էսլեհ՝ զըրուցեա (1),
Տարի մի ու չորս ամիս կու սիրեմ, դու նո՞ր մի գիտես (2).
Չազուկն առիւծոյն եմ ես, զով սիրեմ ի հուն հանեմ ես (3).
Արեկ որ գրեզ ալ սիրեմ ու տանիմ ալ աշխարհ ի ներս (4):

Դարձաւ ու պատասխանեց՝ «Հերիք ապուշ խօսքեր ըսես,
Տարի ծը ու չորս ամիս է որ քեզ կը սիրեմ, դուն դեռ նո՞ր կ'իմանաս.
Ես առիւծի ձագուկ եմ, ով որ սիրեմ՝ հունը կը հանեմ.
Եկո՛ւր քեզ ալ սիրեմ եւ ուրիշ աշխարհ ծը ծոցնեմ:

* * *

Չարկամն որ ի գալ տեսնում, քո արե՛ւզ որ լաւ ջանամ ես (5).
Չարիւնս ի վերայ թափեմ, թո՛ւք աչքեր, դու կանգնե՛ ու տե՛ս.
Քո բունն է յանտառ մորին եւ քո դուռն ի դէմ գիժարին,
Քո բերդն (6) ի գէնճիլ նըման ու հազար մըսար գէնճիլ ին.
Ըզթեւն արծըւին առնում գամ մտնում ի մէջ գէնճիլ ին,
Չճիկարն առիւծուն (7) առնում, գամ մտնեմ ի մէջ քո բերդին,
կա՛մ առնում ըզքեզ 'ւ ելնեմ, կա՛մ թողում ըզգլուխս ի տեղին:

Թշնամույն գալն երբ տեսնեմ, արեւոյդ կ'երդնում որ ես լաւ կը կուրծ.
Երինս քեզի համար թափեմ, դուն հոն, ո՛վ թուխաչուի, կեցի՛ր ու տե՛ս:
Քու բոյնդ անտառին ձէջ է եւ դրանդ գէճը վտանգը կը ցցուի.
Քու բերդդ նման է գնտանի, եւ շղթաները հազար կենդինար կը կշռեն.

(1) Տէգէճեանի ինչպէս եւ Քիւրտեանի ձեռագրին մէջ տաղաշարքը կը սկսի այս քառեակով: Այնպէս որ տաղը, որուն առաջին տողը շարունակութիւն կը թուի սկզբնական քանի մը տողերու որ կը պակսին, կրնայ ամբողջութիւն մը ըլլալ, որ պատասխանը միայն կը պարունակէ հարցումի մը որ կը դաշակուի:

(2) Ա. (Տէգէճեանի ձեռ.) Տարի մը ու չորս... կը սիրեմ... դու նո՞ր մի գիտես. Բ.

(Քիւրտեանի ձեռ.) Տարի մի է ու չորս... կու սիրեմ... դու դեռ կու գիտես:

(3) Ա. Առիւծոյ... ի հոն հանեմ ես...

(4) Ա. Ու տանիմ ալ աշխարհ ներս:

(5) Բ. Չարկամն որ ի գալ տեսնում նէ... Ա. Չարկամն որ ի գալ տեսնում... Ա. ի մէջ առաջին տողին մէկ մասը միայն կայ (մինչեւ որ լաւ...) քեռոյ թուղթ մը կը պակսի:

(6) Ձեռ. Քո բերդին:

(7) Արիւծուն:

Արծիւին թեւերն առնեմ ու գամ զնտանդ ծոնեմ,
Առիւծին սիրտը առնեմ ու գամ քու բերրոյ ծոնեմ,
Կամ առնեմ քեզ ու ելլեմ, կամ զլուսս Հոն ձգեմ:

★ ★ ★

Մումի նրմանակ ես գու, զքեզ վառեն ի Հայոց Զատիին,
Ծառ ոահենի (8) ես գուն որ ծաղկիս այն Ծաղկաբարդին,
Արեւուն նրման ես գուն որ ծագես կանանչ կիրակին,
Լուսնիկի նրման ես գու, կանգնիս ի մէջ տասնուհին (9):

Դուն նման ես ծոծի, քեզ կը վառեն Հայոց Զատիին,
Դուն թուի ես ահհանի որ կը ծաղկիս Ծաղկաբարդին,
Դուն արեւուն նման ես որ կը ծագի կանանչ կիրակին,
Նման ես դուն լուսնակին որ իր լրմանն է հասած:

★ ★ ★

Ով (10) որ զքեզ յիսնէ զատէ, կ'անիծեմ որ ելնէ (11) հոգին.
Մէկէր պէմուրատ մեռնիմ, չըհամնիմ սրտիս մուրառին,
Այս ալ անցանի, սուտ է որ չասնու ըզսէրն ի սրտին:

Լուսին ջրբեր ո՞վ տեսեր՝ արեգակն ու կուժն ի յուսին,
Երեսն շուք կուտար վրդին, կու խաղալը շամամն ի ծոցին,
Թէ այդ իմ տիւպերն չէ՞ մարգարտէ շարոցն ի վրդին:

Հընցեզ գինչ կտրեն ըզմուշկն ու գընեն ի յոսկէ սինին,
Արի թէ պագնեմ գտնին, հոտ առնեմ այն ամպարենին (12),
Զսուրաթն ալ ի գէմ իբեր, «Թող պագնէ ու չելնէ հոգին (13):

Ով որ զիս քեզմէ զատէ, կ'անիծեմ որ հոգին ելլէ:
Թեքես կարօտ սրտով ձեռնիմ՝ առանց փափաքիս հասած ըլլալու.
Աս ալ կ'անցնի սակայն, սուտ է թէ սերը սրտէն չի ջնջուիր:

Ո՞վ տեսեր է լուսինը ջրբեր, արեգակն ու կուժը՝ ուսին.
Երեսը շուք կուտայ վրին, շամամները ծոցին ձեջ կը խաղան.
Միթէ ատ իմ ազուորս չէ՞ ճարգարտէ շարոցը վրին:

[8] Զեռ, Ծառ սահենի (կը կարծենք թէ պէտք է ըլլայ ոահենի—ռահանի):

[9] Զեռ, Տասնուհինին):

[10] Այս առաջին երեք տողը կը պատկանին անջատ քառեակի մը, որուն մէկ տողը մոռցուած է. փնայեալ երկու եռատող տաղերը երկու տարբեր քառեակներու (գոր հրատա-

րակած էմ հաճապետ քուչակի Դիւանին մէջ) մաս կը կազմեն:

[11] Զեռ, Որ կ'ելնէ:

[12] Ա. Ամարենին, Բ. ամպարենին:

[13] Ա. Թող պագնէ որ չելնէ հոգին. Բ. որ պագնէ չելնէ հոգին:

Ան ինչպէս ծուլին էր դոր կը կարեն ու ոսկի ափսէին վրայ կը դնեն.
Ուղեցի Հաճութեւ ափսէն, հոռոտել այն բուրձունքն յաճախի.
Ան դէժքն ինծի ծօռեցուց. «Թող պաղնէ որ չելլէ հոգին»:

★ ★ ★

Արծիւն (14) ու շահէն-բազան հետ երամ (15) կաքաւին գնացին,
երամն ի յերամ խառնուաւ ու թըռաւ երամն ի մորին,
ելաւ հընազանդ բազան ու խըրատ երեւ արծըւին,
Ե՛րբ չիր (16) գիտեր դու սրտաւ, է՛ր խրատուց եղեր երամին (17):

Արծիւն ու շահէն-բազան կաքաւի երամին ետեւէն գացին,
Երամ երամի խառնուեցաւ ու թըռան անտառին ձէջ կորսուեցան.
Ելաւ հնազանդ բազան ու խրատ տուաւ արծիւին,
«Եթէ որսալ չէիր գիտեր, ինչո՞ւ կաքաւներու խրատին հետեւեցար ...

★ ★ ★

Շատ կայ քան ըզբեզ մանուկ որ տեղէ աղեղն ի գօտին,
Լընուր ու եղան գարնէր, փէրչինէր զճիկէնն ի փորին,
Կաքաւ, դու հերթիք խօսիս, որ չերթայ փետուրդ ի քամին:

Շատ կայ քանէ քաջ երիտասարդ որ աղեղը գօտին ձէջ կը տեղաւորէ,
Կը լեցնէ ու եղնիկը կը դարնէ, անոր փորին ձէջ լեարդը կը բզբաւէ.
Կաքաւ, դուն շատ ծի՛ խօսիր, որ փետուրդ հովուն չտարադնի:

(Շահեկան է վերելի քառեակին հետ հա- թուին, տարբեր պատմութեան մը մէջ. աղ
մեմատել ուրիշ առակաձեւ քառեակ մը ուր քառեակը հրատարակած եւ Նախապետ Քու-
արծիւն ու շահէն-բազան նորէն աւելի փոքր չափի Գիւլանին մէջ:
թոչունէ մը (վայրի վարսածնակէ մը) կը յաղ-

Արծիւն ու շահէն-բազան հետ վարժ՝ կաքաւն դատէին.
Տարին պարեմին տծին ու բոլորն քար շարեցին.
Վարի (վայրի) վարճինակ մ'եկաւ, զորն առաւ այն երկու քաջին,
Արծիւն ու շահէն-բազան լուկ հայրան ի վայր մընացին):

★ ★ ★

(14) Այս ե հօթը տողերը, ինչպէս եւ նա-
խորդ տողերը, նայն կարգով իրարու կը յա-
ջորդեն երկու օրինակներուն մէջ ալ, այս
հօթը տողին առաջին չորսը առանձին տող
մըն են, վերջին երեք տողը ուրիշ քառեակ
մը կը կազմեն որուն մէջ տողը կը պակսի:

(15) Ա. հետ երամ կաքաւին, Բ. հետ ե-
րամի կաքաւին:

(16) Ա. Զիր. Բ. չէիր:

(17) Ա. Ատ կայ ըզբեզ մանուկ, Բ. Շատ
կայ քան զբեզ մանուկ:

Պլպուլն յանյատակ ծովին ի յօձուն բերանն կու ասէ՝ (18)
 «Քան զիս փոքրիկ հաւիկ ոչ հաւ զիմ՝ զուսան չը քաշէ (19),
 Տարին տասներկու (20) ամիս փուշն զիմ՝ սիրտը կ'արունէ,
 Զվարդն որ հասըլ բերեն, գան ամէն անգէտն զնա քաղէ (21):

Պլպուլն անյատակ ծովուն վրայ օձին բերանն է ինկեր ու կ'ըսէ.

«Ինծի պէս փոքրիկ թռչունի ճը քաշած ցաւը ոչ ձէկ թռչուն քաշած է:

Տարին տասներկու ամիս փուշը սիրտս կ'արինէ.

Երբ վարդը կը հասնի, ո եւ է ապուշ ճը կուգայ ու զայն կը քաղէ:

(Այս քառեակին մէջ օրինակելիք իրարու խառնած է նոյն նիւթին նուիրուած երկու տաղիք, առաջնոյն առաջին տողը առնելով ու երկրորդին երկրորդ, երրորդ եւ չորրորդ տողերուն միացնելով. հոս կը դնեմ երկու տա-

ղիկները, մին միւսէն զմայլելի. առաջինը ես հրատարակած եմ Նախապետ Փուշակի Գիււսնին մէջ, երկրորդը՝ Հ. Ակինեան հրատարակած է Արեգ ամսագրին մէջ.

Պիւլպիւլն ի ծովին միջին ի օձուն բերանն ու կ'ասէր.

— Թող ես եմ ի յայտ հալիւ. թող իմ վարդն գէշ չը քաշէ:

Վարդն ալ ի փըշի միջին՝ սուտ քուն էր զայն կու լըսէր.

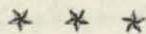
Լուկ իւր շարեղէն շապիկն ի չորեք գիմաց կու խզտէր:

Պլպուլն ի վերայ վարդին է նըստեր ու մ'անըր կ'ասէ.

Քան ըզիս փոքրիկ հաւուկ՝ զիմ՝ ճափաս ալլ ո՞վ կու քաշէ.

Տարին տասներկու ամիս փուշն ըզիմ՝ մորթիկս կու ծակէ.

Երբ վարդն որ թըփին բերեմ՝ նա ամէն ապլահ գայ քաղէ:)

Թոքըն գըմակ ե՞րբ լինի կամ՝ զենած ոչխարն արօտի (22),

Բողին ոփայ (23) ե՞րբ լինի կամ՝ ինկած մարդուն սիրելի.

Նաքանն որ ի հացն (24) հասնի, ի խոպան ալլի նըմանի.

Ճուղ տայ ու ազոխ լինի (25), իւր պըտուզն իսկի չերեւի (26).

(18) Ա. Պլպուլն անյատակ ծովին ի յօձին բերանն կու ասէ. Բ. Պլպուլն յանտակ ծովին ի յաւձուն բերանն կու ասէ:

(19) Ա. Քան զիս փոքրիկ հաւիկ ոչ հաւ զիմ՝ զուսան չի քաշէ:

(20) Ա. եւ Բ. Տասներկու:

(21) Ա. Ըզվարդն որ հասել բերէ, գան ամէն անգէտն զնա քաղէն:

(22) Բ. Արատի:

(23) Ա. Յոփայ:

(24) Ա. Ի հացն. Բ. Ի հաց:

(25) Ա. Խոպանայ ալլի. Բ. Ի խոպան ալլի:

(26) Ա. Ճուղ տայ ու ազոխ առնու, Բ. Ճուղ տայ ու ազոխ լինի:

Այս քառեակէն առաջ, Ա. եւ Բ. օրինակներուն մէջ կը գտնուին «Խիկար տներ է ըզբանս...» հնգեակը, «Այսօր ի յիս մի խօսիք» քառեակը, զոր հրատարակեցի Անախիտի այս տարւոտն առաջին թիւին մէջ: Բ. կը ներկայացնէ հետեւեալ տարբերակները. Խիկարն է տներ ըզբանս, զվարդին տակըն ջըրէ. պիւլպիւլն... զքու... պիւլպիւլն... զիւր կէտանն ի դէմ կու բերէ. զարկէք զպիւլպիւլին շնիքն... չար չքաշէ: — Խոցած է չարիւն նետով... նա ասաց թէ՛... յաչերուն...:

Թողքը կրնա՞յ դժակ դառնալ, ծորթուած «չխորը կրնա՞յ արօտին ձէջ արածիլ».
Բողին ո՞վ հաւատք կ'ընծայէ, ինկած ճարդը բարեկամ կրնա՞յ ունենալ.
Անաղնիւ ճարդը որ ճոխութեան հասնի, խոպան այգիի կը նժանի,
Շատ ճիւղ կ'արձըկէ, բայց ազօր ծիաջն կուտայ, անկից պտուղ երբեք չ'ելլեր:

(Այս քառեակին մէջ Էսպրեի բառը եւ չէի դուշակած թէ Էսպրեի կամ ապլաի արարելէն բառն է, եւ ոչ թէ Խիկարին հակադրուող Էսպրեի անուն աւանդավիպական չար անձնաւորութիւն մը՝ ինչպէս ենթադրած էի, մեր պատուական աշխատակիցը Գառնիկ Ֆնարդի-լեան նամակով մը մատնանիշ ըրաւ այդ սխալը, զոր հոս կ'ուզողեմ, ապլաի բառը Գու-չակեան տաղերու մէջ ուրիշ քանի տեղ ալ գործածուած կը գտնենք: Ֆնարդիեան նոյն-պէս իրաւամբ դիտել կուտայ թէ խոցած է

չարսի նետով կիսատողը պէտք չէր թարգ-մանել «աղեղի մը նետով», ինչպէս ըրած էի, այլ «ճակատագրին նետովը, վասն զի Չարսը, զոր Թրիկ ալ յաճախ կը գործածէ այդ իմաս-տով, պարսիկ խորհրդանշանական բառն է՝ ճա-կատագիր նշանակող:

Թէ՛ Ա. եւ թէ՛ Բ. օրինակներուն մէջ այս քառեակէն յետոյ կը գտնուին սա երեք տո-ղերը (որ անջատ քառեակ մը կը կազմեն՝ ո-րուն մէկ տողը մոռցած է գնել օրինակիչը).

Ում (Բ. յուժ) որ պիտի շատ ապրել, թող խելօք կենայ թէ պիտի (Ա. ի ձէջ քե կը պակսի)
Փորէ իւր ձեռօք տապան, ինքն ի ներս մտնու (Ա. ձանէ) կենդանի,
Շնչին պատուհան թողու, բոցն ելնէ ի գոյն ծիրանի:

Այս տաղիկը քառեակի ձեւով ու որոշ զովորական երգերուն մէջ զոր ձանիկեան տարբերութիւններով կը գտնենք Ակնայ Ժո-հաւաքած է իր շնութիւնը Ակնայ գրքին մէջ.

Մարդն ուր (որ) սիրու տէր լինի, անոր ալ ճարակ չի լինի,
Թող երթան գերեզման բանան, թող մանէ ի մէջ կենդանի,
Ի մէջ սրտին բաց թողուն ուր (որ) ելլէ բոցըն ծիրանի,
Ոնցնող (անցնող) դարձող թող ըսեն՝ սիրու տէր մարդ մ'ի կու ալրի:

Նոյն քառեակը Ակնայ մէջ մինչեւ ձանիկ-գրին մէջ եւ հրատարակած ենք Անանիտի-եանի օրերը երգուածին դրեթէ յարեւմտան նախկին շրջանին թ. տարուան թիւ 10-11-12ին մենք գտած ենք Ս. Ղազարու թիւ 897 ձեռա-մէջ.—

Մարդն որ սիրու տէր լինի ու սիրուն ճարակ չի լինի,
Թող երթայ փորէ տապան ու ներս մտնու կենդանի,
Դէմ սրտին ծակ մ'ի թողու որ ելնէ բոցըն ծիրանի,
Ով տեսնու նա զայն ասէ՝ Սիրու տէր մարդըն կու վառի:

Հրնցեղ զինչ ամրան աւուրն օձն ալրի ի դէմ արեւին (27),
Պագ մի յերեսէդ դու տաս, որ ելնէ փափաքն ի սրտէս (28),
Չերթիմ՝ զարիպուկ մեռնիմ, չը մընայ հասրաթն ի սրտիս (29):

(27) Այս քառեակին երկրորդ տողը կը պակսի: Ա. Օձն, Բ. Աւձն:

(28) Ա. Պաքիկ մը երեսէդ կուտաս, որ ելնէ փափաքն ի սրտիս:

(29) Ա. Չերթիմ զարիպուկ մեռնիմ, չըմընայ հասրաթն ի սրտիս, Բ. Երթամ զարի-պուկ մեռնիմ, չըմընայ հասրաթն ի սրտիս:

Այնպէս ե՞մ ինչպէս ամառ օրով օձն որ արեւուն գէճ կ'այրի.
Համբոյր ճը տուր երեսէդ, որ փափաքը ելլէ սրտէս,
Զերթած ու դարիպ ձեռնի՛մ, այս ծառաւ սրտիս ճէջ չմնայ:

(Այս տաղիկէն առաջ կը գտնուին Ա. և Բ. օրինակներուն մէջ «Այդ փողոցէդ ի վայր կուգի», «Հողիս ի մարմնոյս ելաւ», «Աստուած է վերն ի վրկայ» քառեակները, զոր ներկայ տարուան Ա. թիւին մէջ հրատարակեցի: Տարբերակները՝ Ա. Այդ փողոցն ի վայր կոչի (աղաաղեալ), կառիկն այլ ի ձեռն առեալ... կառիկն ի բրուան... մի գատիր... վազն ու մէկալ օրն...: Նստայ յառջեւն... այ հողի, դու ի յո՛ւր կ'երթաս յերբ ես քեզնով եմ կենդանի... հողի քեզնով եմ ես կենդանի, ես ըզքեզ խիկար կու գիտէի... տանուտէրն ի ներսն այլ ի՛նչ բան ունի: Աստուած է վերըն վրկայ որ զքեզ մէկ սրտով կու սիրէի, ... երկուք լի նար... նա հանէի զմէկն ու մարթէի... շիշէն... զրկէի... կիւզէի... ինչեր քաշվի:)

★ ★ ★

Կըրակն ի մորին անկաւ ու մընաց մոծիրն (30) ի տեղին,
Հայրէն ի տեղըն առաց թէ՛ Սիրոյ տէր մարդոյ սքալն
Հանչափ ես հայրէն ասեմ որ երթայ իւր սէրն ու քամին (31):

Կրակն ինկաւ անտառը, եւ գետինը ծոխիւր ծիւղն մնաց.
Մոխիրը գետինին հայրէն ըսաւ թէ՛ Սիրոյ տէր ծորդուն սքալն
Այնչափ ես հայրէն ըսեմ որ անոր սէրը հովուն ցրուի:

★ ★ ★

Ես սէրն ուտելու գիտի (32), հագնելու կամ վայելելու,
Քու սէրն անապակ գինի, ամենուն չըտուիր (33) խմելու (34):

Ես սէրը ուտելիք գիտէի, հագնելիք կամ վայելիլիք:
Քու սէրդ անապակ գինի է, ամենուն չես տար խըճելու:

★ ★ ★

(30) Ա. Սուրբ մընաց մոծիրն:

(31) Ա. Հանչափ... որ երթայ ի սէրըն քամին:

(32) Ա. Ես ըզսէրն ուտելու գիտէի, Բ. Ես սէրն ուտելու գիտէի:

(33) Ա. Ամենուն չտուի խմելու, Բ. Ամենին չամիր խմելու:

(34) «Կըրակն ի մորին» տաղիկին մէջ կը պակսի տող մը. այս տաղիկէն առաջ Ա. և Բ. օրինակին մէջ կայ «Չաշխարհս ես ի ծուռ եկի» քառեակը զոր հրատարակեցի ներ-

կայ տարուան Ա. թուով: «Ես սէրն ուտելու գիտի» երկտողէն յետոյ, որ քառեակի մը մէկ մասն ըլլալու է եւ կը յաջորդէ՝ Չաշխարհս ես ի ծուռ եկի» քառեակին, Ա. և Բ. օրինակին մէջ կը գտնուի «Հեա հողուս ի վեր թրոայ» քառեակը զոր հրատարակեցի Ա. թիւին մէջ: Տարբերակներ. (Չաշխարհս ես ի ծուռ...) Բ. Յաշխարհս ես ի շուրջ եկի... թող ուտէ զհամն ու առնու... եկեր եմ դարիպ եղեր, հողաթաւալ թաւալ... (Հեա հողուս...) Բ. Հեա հողուս... զերզումն...:

Այ իմ կարմըրուկ խնձոր, ի՞նչ մահալ ունիս քաղելու (35),
 Այ իմ կարմըրուկ սուրաթ (36), զի՞նչ հէ՛վան ունիս պագնելու,
 Հընցեղ եմ ես քո գիմաց (37) զինչ կարկանդակ ի գէ՛մ կատենու,
 — Եփրատ գետն ի մեր միջին, ճար չունիմ ի գէ՛մ քեզ գալու (38):
 — Գընա՛, սուտ ասացիր դու, երբ այդ ի՞նչ պատճառ գընելու (39).
 Յերէկ եմ անցեր գնդաւոր, խալի խօսու ի՞նչ գետ անելու (?):

Այ իմ կարմըրուկ խնձոր, քեզ ո՞րտեղ բռնեմ ու քաղեմ.
 Այ իմ կարմըրուկ երես, ի՞նչպէս ընեմ որ քեզ պագնեմ.
 Այնպէս եմ քու գիմացդ ինչպէս կարկանդակ կատենու գէ՛մ:
 — Եփրատ գետը կայ ճեր ճիջեւ, ճար չունիմ քու ճօղ գալու:
 — Գընա՛, սուտ կ'ըսես կոր դուն, ի՞նչ պատրուակ է ատիկա,
 Դեռ երէկ եփրատն անցայ .

Լուսինն ի յամպուն ահուն շուտ ի երգամբն է արարեր.
 Կօղալն արեւուն ահուն շուքն ի մեր երգիքն է արեր.
 Սըներ ի գերան ասեն՝ Սիրոյ տէր յերգիքս է եկեր, (40):
 Սըներ խօսուն ո՞վ տեսեր, կամ գերին զգերիս է մատներ.
 Ճըրագ գամագ ո՞վ տեսեր, կամ պատրուկ խաղար տարուքեր (41):

Լուսինը, ամպին վախէն .
 Աղուորը, արեւուն վախէն, եկեր է ճեր երգիքին շուքն ապաստաներ.
 Սիւներն ալ գերանին ըսեր են՝ Սիրոյ տէրը ճեր երգիքն է եկեր.
 Ո՞վ է տեսեր խօսուն սիւներ կամ գերի ճը որ գերին ճատնէ,
 Ո՞վ է տեսեր ճրագը լրտես, կամ պատրուկ խաղար տանող բերող:

(Այս հինգ տողերէն առաջ սրանց առաջին երկուքը միայն ունի Ա. օրինակը, Ա. և Բ. օրինակներուն մէջ կը գտնուին «Գիշերս ես ի դուրս ելայ», «Այ իմ հաւատիկ Աստուած», «Իմ եար, քեզ վատ չեմ ասել», «Չըկայ ոչ տղայ ոչ ծեր» տաղիկները զոր հրատարակեցի Ա. թիւին մէջ: Տարբերակներ. (Գիշերս...) Բ. Գալն ի ձեռս ու կ'երթայի զինու, իմ եարն ի գէ՛մըս գիպաւ, զիս ի յիւր տունըս

կու տանի... Իմ սրտին միջին... յերեսէս ի վայր... զինչ գետի առու... (Իմ եար) Բ. Իմ եարս ... յէ՛ր ես... Զատ սուտ... ի մօրէն ելնէ ի վերայ քո զայն եմ... ի ծըծումը նըման... յոսկերս է... չոր ոսկորն ի հոգն... հասրաթն յիւր սիրտն է... (Չըկայ...) Ա. և Բ. Սիրոյ կածն... Խոցիս հէքիմ, այն ալ որ կայ դեղ չի գիտեր... իմ եարն ոչ ոք չերթար ասէր... զինչ որ յիմ... Այս հինգ տողերուն առաջին

(35) Բ. Կարմըրիկ... Ինձ մահալ... քաղելու:

(36) Բ. Կարմըրիկ:

(37) Բ. Հնցեղ եմ ի քո գիմաց:

(38) Բ. Ի մեր միջիս... ի գէ՛մ քեզ գալու:

(39) Բ. Գընա՛յ, սուտ գըրոյց կա դու... Ա. Խալի խօսու ինչ գիր անելու, Բ. Խալի խօ-

սու ինչ գետ անելու (այս տողին երկրորդ մասը ազատագրուած է եւ անհասկանալի):

(40) Բ. Շուտ ի յերթամն է արարեր (ազատագրուած կիսատող, անհասկանալի):

(41) Բ. Կէօզէլն... Ա. Ի մեր երգիքն արեր: Բ. Ի մեր երգիքն է արեր:

երկուքը, որ ազաւաղուած կը թուին եւ իմաստը մութ, առանձին քառեակի մը մնացորդն ըլլալու են: Իսկ վերջին երեք տողը տարբերակ մըն են հնգեակի մը զոր նախապետ քուչակի գիւանին մէջ հրատարակած եմ.

Դէմ՝ առաւօտուն լուսուն ես ի ձեր երգիքն եկել.
Գլ խակա ալ ի վար դբրել, լօք մըրաւին զիս է տարել.
Սիւնն ալ ի գերանն ասել՝ Սիրոյ տէրն երգիքն է եկել:
Քանի մարնն զիս բերեր, ես փատէ խամաղ չէյ տեսել,
Փառն ալ ի մորին բուսել, դամգութիւն ո՛ւսկից է ուսել:)

✱ ✱ ✱

Ի՛նչ մայր է որ քեզ բերեր (42), ինչ դայեակ որ գքեզ սընուցեր,
Զքեզ եղնիկ սարին բերեր ու շահէն-բազան սընուցեր.
Լուսինն քեզ ծիծ տըւեր, արեգակն է դադրեցուցեր,
Քամին տարուբեր արեր, սուրբ կուսանքն օրօր ասացեր:

Ի՛նչ ծայր է որ քեզ բերեր է, ի՛նչ դայեակ որ սնուցեր է քեզ.
Սարին եղնիկն է քեզ բերեր ու շահէն-բազէն քեզ սնուցեր,
Լուսինն է քեզ ծիծ տուեր, արեգակն է քեզ հանդեցուցեր,
Քամին է քեզ օրօրեր, սուրբ կոյսերն են քեզ օրօր ըսեր:

(Շարունակելի)

(42) Այս գմայլիկի քառեակը կը գտնուի միայն Բ. օրինակին մէջ: Չեռ. Ինչ մայր որ քեզ բերեր. գքեզ եղնի սարին... ծիծ տվեր...: